

той, хто задля ідеї, хай навіть і найкращої, позбавляє життя інших, неминуче зазнає моральної деградації і спустошення. Нікому не можна безкарно вбивати, постріл в іншу людину - це щоразу постріл у самого себе, у найсвятіше, що є в душі у кожного, - у доброту, любов, людяність, тобто все те, що робить людину людиною, а не двоногою біологічною істотою з низьким лобом і примітивними інстинктами. Уважно спостерігаючи за змінами, які відбувалися в суспільстві, за крахом революційних ідеалів, М. Хвильовий побачив, що «з розмаху революційного нічого не вийшло» («Вальдшнепи»), він, як герой його новели «Я (Романтика)», «йшов у нікуди, без мислі, з тупою пустотою на згорблених плечах». Зрадити ідеалам свободи, правди, рівності означало для Хвильового моральну смерть, відстоювання своїх переконань загрожувало фізичною загибеллю.

М. Хвильовий-постать надзвичайно трагічна і, водночас, дуже знакова в контексті інтелектуального життя радянської України міжвоєнного часу. На відміну від головного героя новели «Я (Романтика)» Хвильовому вистачило мужності відвести револьвер від серця матері – України і, розірвавши замкнене коло насильства, поставити крапку у своїй революційній біографії. Він зробив трагічний вибір, ціною якого стало його життя.

-
1. Українська література. Хрестоматія/О. Борзенько. – Х.: Ранок, 2012. – 576 с,
 2. Хвильовий М. Я (Романтика). Вальдшнепи. – К.: Знання, 2016. – 319 с.
 3. Хвильовий – основоположник пореволюційної української прози//http://ru.osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/13843/

ТРАГІЗМ ДОЛІ «МАЛЕНЬКОЇ ЛЮДИНИ» (ЗА ПОВІСТЮ П. МИРНОГО «П'ЯНИЦЯ»)

Нікорчук Д.

«Маленька людина» – визначення героя, який займає найнижчі місця в соціальній ієрархії, і саме це визначає його поведінку у суспільстві та психологію. Зазвичай йому протиставляється інший персонаж

високопоставлена особа. Таким чином, розвиток сюжету будується як історія приниження поєднана з почуттям несправедливості. Тема «маленької людини» знайшла своє відображення не тільки в світовій літературі, а й в українській. Насамперед у творах письменників епохи критичного реалізму. Одним із таких є Панас Мирний – найбільший український епік XIX століття. В історію української літератури він увійшов як автор реалістично-психологічної прози. Панас Мирний майстерно розкрив образ близької йому за духом непомітної «зайвої» людини – українських дворян і чиновників, поміщиків, торговців, селян. Яскравим прикладом може слугувати одна із перших повістей письменника - «П'яниця».

У центрі сюжету Іван Ливадний – головний герой твору, дрібний чиновник пореформеної доби. Вже на початку твору нам змальовують портрет Івана, вказуючи на відмінність від старших братів: «то ж були і здоровенькі й показні, а се з самого малу таке замліле та хворе вдалось.. ». [1; 33] Не такий як вони, не має стільки жаги, сили. Вже відбувається виокремлення героя з-поміж інших.

З одного боку, його батько, Микита Іванович, одержимий ідеєю зробити з сина чиновника. Він надає йому настанови в основі яких лежить ідея підкорення тим, хто займає вище місце в соціальній ієрархії. Терпіти та мовчати – запорука кращого становища та положення у суспільстві на думку старшого Ливадного. Він ділиться своїм досвідом з сином, вважаючи, що для нього так буде краще.

З іншого боку є мати, яка сильно переживає за свого хворобливого сина: « дитина ще зовсім дитина.. ».[1; 33] Це вказує нам на те, що Івана з дитинства опікували і таким чином він може бути ще не готовим потрапити у нове середовище. Подібні слова та хвилювання батьків мали вплив на Івана: його переживання ми починаємо простежувати в художньому відображенні почуттів страху та тривоги. Страх перед волею батька та перед змінами, які чекають його в близькому майбутньому: «невідомість закутала його туманом, страх повив своїм холодом».[1; 34] Цей страх переміг усе: «...і сидів від над паперами та виводив стрічку за стрічкою...». [1; 38]

Відбувся перший пролом героя. Не намагаючись навіть відстояти власну позицію, Іван підкорюється волі свого батька, хоча має власні бажання. Він мріяв далеко не про чиновницький шлях. У голові Івана вимальовувалася зовсім інша картина: «Йому подобалася наука, тиха та щира праця над нею. Думки йому малювали рожеві надії: мати свою невеличку хатину, тиху-спокійну, кругом обставлену книжками, котрі б він перечитував та набирався розуму..». [1; 36] Всі жадання пішли марно. Тут проявляється його слабодухість. Іван обрав те, до чого не лежить душа, тому він спротивив свою роботу; тихо кляв її. Наш герой зовні є вільною у виборі власного життєвого шляху особистістю, але він прогинається під бажання інших.

На данному етапі життя у молодшого Ливадного починає виявлятися неприязнь до соціальної системи. Зростає невдоволення гнітючою атмосферою, що царила навколо нього. Підлабузницькі традиції, кар'єризм викликали у Івана огиду, коли службовцю, вищого за рангом, інші не могли :

«сміливо глянути у вічі, виказати йому гірку правду, а скоріше лижуться до його, потурають йому, хоча у душі і серці носять зло», а коли той промахнеться, спіткнеться : «ні одна рука не допоможе йому піднятися». [1; 38] В моменти насміхання над ним герой занурювався у писання, тобто намагався абстрагуватися. Він знову відчував страх перед чиновницьким товариством, Ливадний розумів, що у скрутну хвилину його не підтримають. Герой почав шукати втіхи у інших речах та знайшов її у грі на скрипці. То був вияв його туги, все наболіле Іван виливав у музику, але це не допомогло позбутися глузування над собою з боку старших. Він почав все більше розчаровуватися в житті. Вплив оточення сприяв погіршенню емоційного стану персонажа.

Піднесення настрою ми бачимо в моментах з Наталією. Перебування з нею дарує Івану надію на щасливіше життя, але й тут все тривало не довго. Приїзд брата став переломним моментом не тільки для нашого героя, а й для подальшого розвитку сюжету повісті. Панас Мирний вдається до різкої поляризації героїв. Опозиційна пара – це одна із невід’ємних рис прози письменника. Обоє братів Іван і Петро є вихідцями з села. Однак перший з кожним разом все вище підіймається щаблями кар’єри, тоді як другий залишається дрібним чиновником, не зважаючи на свою світлу душу та талант, не реалізується як особистість. Він не знаходить себе у складних обставинах, не отримує задоволення від життя. Протиставленням братів Ливадних письменник зображує «маленьку людину».

Важливим елементом, який розкриває нам бачення героя на світ та його психологічний стан є лист до брата-мерзотника. В ньому він описує своє ставлення до так званих традицій життя високопоставлених осіб: « Чи є в тебе бог? Чи ти віруєш у його ? Є на світі люди, що дивляться на життя, як на черідку святка, гулянок: як би найкраще нарядитися, добре погуляти, всмак поїсти, добре виспатись... Їм ніколи й на думку не зійде людське лихо, сльози, нужда та безталання – вони обминають все те, не примічаючи, що на тих сльозах, нужді та горі будують своє щастя. Що їм до того, що другий плаче?.. І таким людям завжди везе, завжди удача...». [1; 60]

З уривку ми можемо сказати, що з одного боку Іван не втрачає людської гідності, але залишається слабосильним, тому що лист так і не був відправлений. Внутрішня проблема героя в тому, що всі його почуття, роздуми залишаються тільки в голові або на папері. Іван ніколи не казав відкрито своєї думки, в ньому домінували страх і тривога.

З іншого боку лист наповнений глибокими роздумами про підвалини соціальної нерівності. Автор акцентує увагу на людських чинниках, які взаємодіють із зовнішніми обставинами. Іван Микитович стає жертвою середовища, він не витримує ударів долі. Відбувається моральна деградація. Герой занепадає духом і помирає.

У одному із листів Панас Мирний писав, що мав намір показати як гинуть найкращі та найсимпатичніші риси людської душі серед дурних обставин. Передбачення, яке було на початку твору справджується. Талановита людина та обдарований музикант серед насміхів чинів закінчує

своє життя як жалюгідна істота. [2; 82] «Трагедія чесної людини підсумована останніми словами молоденького панича»: «А шкода, братця, що немає оце старої лисої собаки! Як би він заграв нам! І той одинокий викрик, наче жаліслива струна, сумно бринів в веселому гуку товариства». [1;69]

Панас Мирний майстерно вдався до глибокого психологічного аналізу персонажа, розкрив проблему адаптації простої порядної людини з села до міста. Дивлячись на великий доробок письменника можна сказати, що він є одним із найвидатніших оповідачів, хто вивів українську літературу на нові "рейки" епічної прози.

1. Мирний Панас. П'яниця// Панас Мирний. Зібрання творів у 7 тт. – Т.1: Повісті та оповідання. – К.: Наукова думка, 1968. – С. 31- 69.
2. Негодяєва С. А. Проблема ідентичності героя-домінанта поетики характеротворення в прозі Панаса Мирного/ С. А. Негодяєва// Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. – Т. 168, вип. 156: Філологія. Літературознавство. – Миколаїв: ЧДУ, 2011.– С. 81- 86.

ПРОБЛЕМА ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ НА ПРИКЛАДІ ПОВІСТЕЙ «ЛЮДИНА» ТА «ЦАРІВНА»

Закопайло Д.

Розглядаючи творчість Ольги Кобилянської, в першу чергу зазначимо, що вона цілком віддалася літературній творчості, в якій однією з актуальних тем була «жінка». Авторка захоплюється так званим жіночим рухом, бере участь в організації «Товариства руських жінок на Буковині» та різних заходів, присвячених саме жіноцтву.

Для дослідження проблеми місця жінки у буржуазному суспільстві твори «Людина» і «Царівна» вибрані не випадково, саме через ці повісті якнайкраще просліджується позиція письменниці стосовно місця жінки в суспільстві. Потреба створення умов, зміни ладу, щоб кожна людина, особливо жінка, змогла відчувати себе справді людиною і знайти своє місце в житті. Ці ідеї розкриваються у двох основних проблемах творів.

Перша проблема. О. Кобилянська поглиблює проблему становлення і розвитку жінки у суспільстві. Самоосвіта, самовдосконалення – це була